

Synvinkel

Det tog 16 år för Brå att uppdatera sin rapport om brottslighet bland utrikes födda. Skälet är att den innehåller så obekväma sanningar.

Text: **Göran Adamson**

Kan vi hantera sanningen om invandrare och brott?

BROTTSFÖREBYGGANDE RÅDETS rapport *Misstänkta för brott bland personer med inrikes respektive utrikes bakgrund*, som kom häromveckan, har redan väckt mycket uppmärksamhet. Somliga har välkomnat den, andra har varnat för dess konsekvenser. Andreas Wetterberg, enhetschef på Fältgruppen i Angered, skriver exempelvis i Dagens Nyheter (25/8) att »Brå-rapporten blir en partsinlaga för främlingsfientlighet«. Många av de politiska spänningar som finns i vårt land i dag kan nog delvis kokas ner till rapporten och dess slutsatser.

Brås första studie om sambandet mellan brott och etnicitet publicerades 1996 och den andra 2005. Det är ett rimligt intervall för en samhällsfråga av stort allmänintresse. Men sedan dröjde det alltså 16 år innan rådet gjorde en uppdatering. Och det under en period då den icke-europeiska befolkningen i Sverige ökade

dramatiskt, samtidigt som Sverigedemokraterna – ett parti med migration som huvudfråga – ritade om den politiska kartan. Varför denna långa tystnad? Varför inte ge allmänheten information i en fråga som kanske har diskuterats mer än någon annan de senaste åren?

Om vi börjar med justitie- och migrationsminister Morgan Johanssons egen förklaring, så berodde det på att vi »redan vet att invandrare är överrepresenterade i brott«. Påståendet leder förstås in i logiska kullerbyttor och är knappast mer än en rökridå framför de verkliga orsakerna. För ska vi bara forska i samhällsfenomen som vi inte har några förhandskunskaper om? Och är vi inte intresserade av att följa utvecklingen? Om överrepresentationen ökar eller minskar? Om eventuella åtgärder som sätts in har effekt eller inte?

Anders Wetterbergs påstående i DN att

Brå spår på främlingsfientligheten, ligger nog närmare orsaken till att det dröjde så länge mellan rapporterna. Varianter på samma tema är att dylik forskning »spelar SD i händerna« eller »underblåser högerextremism«. Resonemangen antyder att Brås rapport kan exploateras av »rasister« eller till och med sätta en blodtörstig pöbel i rörelse. Attityden gentemot medborgarna är inte direkt smickrande. För om vi utgår från att Brås och SCB:s statistiska material är korrekt blir Wetterbergs kritik rätt så dramatisk: sanningen är en partsinlaga för rasism och måste därför undanhållas ett opålitligt folk. Det låter i mina öron som en dystopisk syn på svenskarna, men är alltså enligt Wetterberg en realitet redan i dag. Fast om han ändå har rätt och en obekväma sanning genom Brås försorg nu läggs i händerna på demokratins dödgrävare, hur kan vi då försvara vårt öppna samhälle? Ska vi sätta vårt hopp till rykten, fördomar, gissningar och sensationalism? Det brukar ju snarare vara högerpopulismens domäner. Min tro är denna: enda sättet att skapa förtroende hos allmänheten för debatten om invandring och integration

GÖRAN ADAMSON är docent i sociologi och har forskat och skrivit om invandring och integration i 25 år. Han är aktuell med boken *Masochistic Nationalism – Multicultural Self-Hatred and the Infatuation with the Exotic* (Routledge, 2021)

Justitie- och migrationsminister Morgan Johansson vid en pressträff om den framtida migrationspolitiken i april i år.

»Min tro är att Stefan Löfven, Morgan Johansson och andra har blivit förda bakom ljuset av sin egen anti-rasistiska känslökult.«

YTTERLIGARE EN FÖRKLARING till att Morgan Johansson, Anders Wetterberg och andra uttrycker sig som de gör om rapporten kan nog sökas i att de vill vara ett slags spegelbild, eller kanske snarare motbild, till den rasistiska stereotypen. Medan den senare anser att människor från främmande kulturer är sämre, dummare, farligare och mer våldsbenägna hävdar multikulturalisten tvärtom att de är bättre, klokare, godare, mer autentiska och egentligen fredligare än vi osexiga västerlänningar. Vår regering tycks stå under inflytande av idén att rasistiska fördomar bäst angrips genom sin raka motsats; att man hyllar det främmande. Elaka stereotyper ska bekämpas med snälla

stereotyper. Problemet är att både rasisten och antirasisten är ointresserade av individerna som råkar stå framför dem. Istället förlitar de sig på kollektiva generaliseringar.

Medan rasistens dom faller hård även över en migrant med tusen förtjänster, kan en annan migrant begå nästan vilka förbrytelser som helst utan att multikulturalistens tårögda idealisering naggas i kanten. Min tro är att Stefan Löfven, Morgan Johansson och andra har blivit

är att sanning och fakta i målet läggs upp på bordet. Sedan får vi argumentera och debattera utifrån dem. Annars är spelet slut. Då sitter vilddjuren snart i vårt vardagsrum.

EN BESLÄKTAD TANKEFIGUR – som jag tror har bidragit till Brås och Socialdemokraternas långa ointresse för sambandet mellan etnisk bakgrund och brott – är ett slags partipolitisk variant av teoretisk lingvistik, där man utgår från att språket formar verkligheten, snarare än tvärtom. Om vi pratar om brottslighet bland invandrare, eller än värre skriver rapporter i ämnet, så kommer folk att diskutera det och sedan kanske rösta blått, eller till och med på SD. Då är det bättre att hålla

tyst än att öppna Pandoras ask. Även här ligger en långt gången politisk elitism och en nedlåtande inställning till väljarna under ytan. För förhållandet är väl snarare det omvända? Om politiker inte pratar om något som engagerar många så ökar politikerföraktet. Att denna auktoritära och antidemokratiska tendens tycks präglad just S – en rörelse som till ganska nyligen hade förtroliga band med allmänheten och i synnerhet arbetarklassen – är något av en samhällelig tragedi, och sannolikt en viktig delorsak till det kraftigt minskade väljarstödet för partiet under senare decennier.

Under vinjetten Synvinkel ger Fokus plats för mer personligt hållna och argumenterande texter av externa skribenter. Alla åsikter är skribentens egna.

Synvinkel

- förda bakom ljuset av sin egen anti-rasistiska känslökult. De förstår helt enkelt inte att det enda principiellt rimliga sättet att motverka rasistiska stereotyper är att upphöra med stereotyper – alltså att på klassiskt liberalt vis se individen lidelsefritt med både förtjänster och brister – och hela integrationsfrågan empiriskt från fall till fall.

OM VI ÅTERGÅR TILL Brå-rapporten så föregicks den faktiskt av en rapport med mycket liknande innehåll som kom ut på engelska 2020. Det var en rent beskrivande studie som gjordes av nationalekonomen Tino Sanandaji och undertecknad. Underlaget var detsamma. Även vi använde oss uteslutande av datamaterial från Brå och SCB och även vi kom fram till att överrisken för brottslighet bland migranter var ungefär 2. Sannolikheten att en slumpmässigt vald utrikes född person skulle begå brott var alltså ungefär dubbelt så stor som sannolikheten för en infödd svensk. Den amerikanska tidskriften Society publicerade studien efter en snabb granskningsprocess under namnet *Migrants and Crime in Sweden in the 21st Century* (Society, 2020). Den är i dag en av tidskriftens mest lästa artiklar med 33 000 nedladdningar. Vi har fått stor internationell uppmärksamhet.

Parallellt försökte jag även få studien tryckt på svenska, men det visade sig svårt. Ett tiotal akademiska tidskrifter svarade att de inte hade möjlighet att publicera den. Jag undrade varför man var mer intresserad

av denna fråga utomlands än i Sverige, som trots allt var det land som studerades. En generell kritik var att vår studie enbart var deskriptiv, alltså utan ideologiskt grundade kommentarer eller – i ett fall – normativa rekommendationer. Men framför allt fick vi kritik för att vi inte tog i beaktande så kallade socioekonomiska faktorer som arbetslöshet, mental ohälsa och boendesituation.

Det kan därför vara en idé att avsluta med en kommentar av läkaren och kriminologen Ardavan Khoshnood (Bulletin 5/9). Han ifrågasätter själva grunden för att justera för socioekonomiska

»Det verkligt lömska med socioekonomiska faktorer är att de predestinerar människor till att misslyckas med sina liv.«

miska faktorer inom kriminologin. »Vi har fortfarande kriminologer som säger att allting förklaras med fattigdom och den sociala situationen. Majoriteten av fattiga människor skjuter inte, de begår inte brott. Alltså«, avslutar han, »kan det inte förklara utvecklingen.« Khoshnood ifrågasätter här en förklaringsmodell som nästan fått status av vetenskaplig sanning i Sverige. Men hans kritik är viktig. Om en förklaringsmodell som socioekonomiska faktorer ska fungera rent statistiskt måste förklaringsvärdet vara högt. Om till exempel arbetslöshet och trång-

boddhet är förklaringen till brottslighet så bör väl en hög andel av de arbetslösa och trångboddade också vara kriminella? Men så är det knappast. Har vi blivit sittande med en politisk kvasi-sanning som en tränad statistiker genast skulle stoppa i papperskorgen? Intressant nog tycks även den nya Brå-rapporten uttrycka tvivel om socioekonomiska faktorer. Där talas vagt »om ett komplext samspel mellan ett flertal faktorer«, och det finns ingen »generell förklaring«. Det låter högtidligt men är otillfredsställande. Vi har alltså å ena sidan en ökning av våldet i samhället, men å andra sidan finns det ingen förklaring.

Och hur är det med Karl-Oskar och Kristina? Varför slog de inte in på brottets bana i Amerika om allt som krävs för den saken är armod? Eller Sverige för den delen? Det lilla landet uppe i norr var ett av de fattigare i Europa när industrialiseringen tog sin början. Hundra år senare var landet ett av världens rikaste med låg brottslighet och hög tillit mellan medborgarna.

SJÄLV HAR JAG BOTT MYCKET utomlands och ser därför Sverige lite på distans. De flesta vietnameser kan exempelvis bara drömma om att uppnå en »boendesituation« som hos oss tas till ursäkt för våld och brottslighet. Brottsbenägenheten bland vietnameser är för övrigt låg, både i Vietnam och här i Sverige där överrisken är 0.9 – alltså något lägre än för infödda svenskar. Är Vietnam-svenskar beundransvärda och kan tjäna som föredöme? Eller beter de sig snarare opassande då de inte svarar mot de akademiska förutsägelserna om hur invandrare bör vara?

Men det verkligt lömska med »socioekonomiska faktorer« är att de predestinerar människor till att misslyckas med sina liv. Som om ingen »från orten« kan lyckas, trots omständigheterna. Som om det är bättre att de går under, bekräftar modellerna och tryggar finansiering till nya »projekt«, samtidigt som de självmorda »goda« i medel- och överklassen får utlopp för sitt medlidande. ■

Brottsdrabbat område. Biskopsgården i Göteborg efter att två personer hittats skadade efter en skottlossning i januari.